

Младежка визия за развитие на България

В момента младежката безработица в Европа е висока. Например, в държави като Испания и Гърция нивото ѝ през тази година вече надвишава 50% по данни на Евростат. Това практически означава, че всеки втори младеж (между 15 и 24 г.), който не учи и активно търси работа, не може да получи такава. България не остава изолирана от тази тенденция. Нивото на годишната безработица при младежите у нас за третото тримесечие на 2012 г. е 31% по данни на НСИ, което е с 10% над средното за Европа. По данните от доклад на Eurofound, високата младежка безработицата е струвала на държавата между 2,4 и 2,8 млрд. лв. или 3-3,5 процента от брутния вътрешен продукт на страната през 2011 г.

Търсенето на пазара на труда е насочено предимно към висококвалифицирани кадри. Това е и причината образованието да играе важна роля. Решаването на проблема с безработицата сред младите хора трябва да започне с образованието и със стимулиране на младите хора да се сдобият с достатъчна подготовка, квалификация и умения. Създаването на връзка между висшите учебни заведения и бизнеса също би спомогнало за увеличаване на заетостта сред младото население.

Съществуват множество препоръки за следване на дадени политики на пазара на труда през последните години, изработени от политици, експерти и професионалисти в тази област. Активните политики на пазара на труда в България съответстват на най-добрите постижения в Европейския съюз. Много от тези мерки за намеса на пазара на труда понастоящем се прилагат успешно. Например, училищните реформи вече започнаха да подобряват резултатите от обучението на учениците. Предучилищното обучение вече е задължително. Мерките за по-активно участие на пазара на труда се прилагат заедно с осигуряване на първо работно място, стажове, професионално консултиране и ориентиране, кандидатстване за европейски програми насочени към повишаване на заетостта и пр. Ето защо, няма да бъде повтаряно изброяването на всичките тези политики, програми и мерки. Това, което се предлага по-долу, са някои по-различни нюанси на съществуващите интервенционни мерки и те са насочени към детайлите, а не към стратегическата рамка.

Както вече бе споменато, би могло да се вземе под внимание стимулирането на младите хора да учат висше образование. Финансирането от страна на държавата чрез отпускане на студентски кредити помага на учащите, които следва да бъдат отговорни в

Младежка визия за развитие на България

изплащането на отпуснатите кредити след завършването на образованието си. По този начин, студентите косвено са подтикнати да започнат работа.

Най-сериозната причина за високия процент на младежка безработицата, обаче, се явява огромната пропаст, която се получава между бизнеса и университетите. Фирмите нямат стимул да финансират конкретни програми или курсове, които биха генерирали специалисти за техните нужди, както и университетите, от своя страна, да обучават в тясна специализация. Инвестиции от страна на фирмите в обучение по конкретни курсове в университетите би било решение за преодоляването на тази бариера.

Освен това, въвеждането на почасова работа би могло да се яви като решение за повишаване на младежката заетост, защото едновременното посещаване на лекции и работа е трудно, а в някои случаи дори невъзможно.

България притежава една от най-зрелите и най-добре развити софтуерни индустрии в цяла Източна Европа, отчитайки непрекъснатото нарастване на продажбите на софтуерни продукти и услуги, увеличаването на средната работна заплата в сектора и трайната тенденция за откриване на нови работни места. В сферата на информационните технологии пазарът на труда изпитва недостиг на кадри и тенденцията е този недостиг да нараства. И в ИТ сферата, младите хора само с необходимото образование и без професионален опит се сблъскват с трудности в намирането на работа. Точно обратното е за тези, които вече имат натрупан стаж. Това потвърждава тезата, че жаждата на пазара е за квалифицирани кадри. Софтуерните компании също предпочитат да наемат хора с опит, отколкото да инвестират за обучение на служителите. Добре ще е, ако това може да се промени и компаниите да заделят минимум от средства за обучение на служителите си.

Един ИТ специалист може да работи в една по-бедна страна, в която няма кой знае каква актуална технологична база. Големите компании спестяват пари чрез ИТ аутсорсинг тук, защото работната ръка е по-евтина, отколкото в някои западни държави, а квалифицирани специалисти могат да се намерят. Засега поне младите информатици имат добра перспектива, ако аутсорсингът бъде насърчаван. Съотношението между цената и качеството на работата им е удовлетворяващо за компаниите. Въпреки търсенето на програмисти обаче, ако имаше повече условия за обучение и стратегически инвестиции, тази тенденция може да се запази и засили. Защото тя не може да се съхрани от само себе си. Всеки с поне малко икономически

Младежка визия за развитие на България

познания знае, че потенциалът на човешки ресурси на един пазар не е безкраен и изисква инвестиции, а освен това интересът на компаниите, занимаващи се с ИТ аутсорсинг, трябва да се поддържа.

Странно е, че у нас трудно могат да се открият обявени за обществеността цифри за това, колко средства са инвестирани досега в развитие на българско информационно общество. Неприятно, но България все още има проблеми с елементарния достъп до технологии. Това още повече подчертава предизвикателствата пред технологичното образование на един по-широк кръг хора.

Стъпките за развитие най-общо казано са свързани с инвестиции, развиване на наличната база, стимулиране по програми. Държавата би могла да се инвестира повече в информационно обучение още в училище, да се подкрепят финансово повече семинари и програми.